

Pesnik Marko Tomaš se nam v slovenskem prevodu tokrat predstavlja drugič, in to v razmeroma kratkem času – pred dvema letoma je pri založbi Sanje izšel *Črni molitvenik*, zdaj pa že nov prevod, kar je zelo pozitivno, saj je pri nas prevodna poezija precej slabo in neredno zastopana. Tomaš je sicer zelo ploden pesnik, od leta 2000 je zbirke izdajal redno nekje na vsaki dve leti, od leta 2013 pa jih je izdal že sedem. Zanimivo pa je, da smo v slovenščini najprej dobili eno izmed novejših, z

Zbogom, fašisti

pa se vračamo nazaj, v leto 2009, in torej pesnikov razvoj vidimo v retrospektivi.

Fašisti

so zagotovo bolj brutalna in neposredna zbirka od

Črnega molitvenika

, hkrati pa so v nekaterih pogledih manj preiščeni, saj temeljijo na eksplozivnih čustvih.

Prav takšen je tudi naslov, ki postane še toliko bolj pomenljiv, ko v pesmi *Besede* naletimo na Tomaža Šalamuna in se spomnimo na njegovo škandalozno pesem

Zakaj sem fašist

, bridko satiro na fašizem in vojno. Ni naključje, da je Tomaš zbirko podnaslovil

Rane in sol

. Tomašu so vseč provokacije (»Cigan sem, po svoji volji. Ljubim onkraj državnih meja. / To je politična izjava. Množični morilec sem. / Močno erekcijo imam in jem preveč mesa.«), a nikoli niso izpeljane poceni. Manj uspešen je le takrat, ko v izrazu ne gre radikalno do konca, a hoče vseeno jasno pokazati na poanto, predvsem s kakšnimi nepotrebnimi retoričnimi vprašanji. A to se zgodi res redko.

Krovna tematika *Fašistov* je uničevalnost, ki je premore človeštvo: »moje mesto leži na pokopališčih strojev, / ki smo jim žgoleli: popolno, popolno!« Skozi verze se odvija besneče soočenje ljubezni in vojne, nežnosti in krutosti, kar ustvarja radikalne kontraste, polne naboja in nevarnosti. Najbolj se vidijo prav v »ljubezenskih« pesmih, kjer grozote, sopostavljene ob intimna dejanja, ranijo še toliko bolj: »Sanjam o tebi, Eleonora, / dolgo te slačim in ubijam.«

Tomaš pravzaprav enači ljubezen in smrt, pa ne samo adolescenčno uporniško, ampak preiščeno. Največja intima se namreč pojavi tako pri ljubljenu kot pri umiranju, in Tomaš to združuje na neverjetne načine, da še poglobi kompleksen odnos: »Ljuba, to, da sem te ubil, / je bilo iz usmiljenja.« Korak naprej pa naredi s prehodom v erotiko, ki je skrajno mesena in ima prav uničujoč nadih smrtonosnosti: »[...] in jaz sem Giordano Bruno / vržen v ogenj / njenega popka.« Paradoksalno pa ne gre za depresivno zbirko, ki bi tonila vedno bolj v črnino brezupa, ampak za presenetljivo trezen obračun z vsemi grozotami, ki jih je človeštvo sposobno. To se najbolje kaže v vseh omembah vojne, ki pa se kmalu povežejo z morjem, s čimer pesnik ustvari nov kontrast: »Kako je v moje verze vstopilo morje? Kako to, da sem vzel puško?« Morje postane simbol za zadnjo mejo pred smrtjo, zadnjo naravno silo, ki preživi vojno neprizadeto, zato ni nič čudnega, da se stotnik v pesmi *Ko se vrnem iz vojne prav* ob prihodu k morju ustrelji v srce.

Ravno zato zadnja pesem v zbirki deluje kot napoved srečnejših časov, kjer bodo otroci okrog prenašali pomaranče in bo njihova hiša dišala po oljčnem olju, lirski subjekt pa bo morda postal popoln kot morje. Potem je tu še dejstvo, da je zbirka razdeljena na več sklopov, vsakega izmed njih pa uvaja oštevilčeni *Puzzle piece*, torej en košček sestavljanke. Vsi verzi se na koncu pričakovano sestavijo v daljšo pesem, v kateri lahko še jasneje vidimo prehod od začetnega verza o ruševinah (pesimizem) do nežnega zadnjega »sva kakor otrok, draga, kakor otrok« (optimizem). Kakor da bi pesnika besen sprehod skozi vse to, kar ponuja 21. stoletje, utrdil in pripravil za še en nov boj.

Informacije o knjigi so dostopne na [spletni strani](#) .

Avtorica: Veronika Šoster

{fshare id=3235}